

АНАТОЛІЙ ПАВЛОВИЧ РАДЗІХОВСЬКИЙ: до 75-річчя від дня народження

Талант завжди багатогранний – ця загальнопоширена думка знайшла ще одне яскраве підтвердження в особі Анатолія Павловича Радзіховського. Природа щедро обдарувала, а наполегливе навчання та невтомна цілеспрямована, щоденна праця сприяли реальному виявленню феноменальних можливостей цієї людини. Однаково високі здобутки він має в медицині як вчений, лікар-хірург, педагог, а також у мистецтві як художник, публіцист і поет.

Вихованець Київського медичного інституту імені О.О. Богомольця, один із талановитих представників хірургічної школи Героя України академіка О.О. Шалімова, майже за півстоліття А.П. Радзіховський здійснив тисячі складних операцій, повернувши людям найдорожче – життя і здоров'я.

Відомий хірург, вчений, педагог та митець, Заслужений діяч науки та техніки України, заслужений художник України, лауреат Державної премії України в галузі науки та техніки, академік УАН, доктор медичних наук, професор Анатолій Павлович Радзіховський народився 20 лютого 1942 р. у грізні дні війни, в багатодітній родині офіцера-артилериста Радянської армії Павла Олександровича Радзіховського й вчительки молодших класів Катерини Кирилівни Дунаєнко-Радзіховської, у Тальному на Черкащині. Під час німецьких бомбардувань у період Корсунь-Шевченківської битви, у півторарічному віці переніс втрату двох старших братів й сам був поранений. Після повернення з фронту батька, інваліда Великої Вітчизняної війни, сім'я переїхала в Поліське, що на півночі Київщини. Тут А. Радзіховський закінчив 8 класів, а згодом – вечірню середню школу й водночас – зооветеринарний технікум. Ще з дитинства був схильний до малювання. Після призову в 1961 році служить матросом, а надалі – старшиною на Північному та Балтійському військово-морських флотат.

Анатолій Павлович Радзіховський
доктор медичних наук, професор

У розпалі Карибської кризи бере участь у морському забезпеченні випробувань атомної зброї на Новій Землі. 1963 року А.П. Радзіховського зараховано слухачем Ленінградської військово-медичної академії. Диплом лікаря майбутній хірург отримує 1970 року у Київському медичному інституті імені О.О. Богомольця. Найбільший етичний та професійний вплив на нього ще у студентські роки справили видатні хірурги М.С. Коломійченко, В.Д. Братусь, М.М. Ковальов, І.М. Іщенко. Починаючи з 1970 року Анатолій Павлович працює лікарем-хірургом у Димері на Київщині, водночас вдосконалюється в інтернатурі на кафедрі факультетської хірургії Київського медичного інституту імені О.О. Богомольця під керівництвом професора Г.М. Матяшина. Вже в ці роки вдосконалюється у науковій медичній графіці, ілюструючи книгу Г.М. Матяшина та співавторів «Ускладнення при апендектомії».

1974 року розпочинається клінічний вишкіл А.П. Радзіховського під керів-

75^й
ювілей

ництвом видатного хірурга академіка О.О. Шалімова. У 1974 році Анатолій Павлович обирається за конкурсом молодшим, а в 1977 році – старшим науковим співробітником відділу хірургії печінки та підшлункової залози Науково-дослідного інституту клінічної та експериментальної хірургії. У 1979 році успішно захищає кандидатську дисертацію «Одномоментна панкреатодуоденальна резекція при раку головки підшлункової залози та періампулярної зони». 1986 року висококваліфікований хірург-панкреатолог захищає докторську дисертацію «Лікування нориць підшлункової залози», а 1987 року – видає монографію з цих питань із власними ілюстраціями.

Вагомим доробком А. Радзіховського стає «Атлас операцій на печени, желчних путях, поджелудочной железе и кишечнике», виданий 1979 року у Москві видавництвом «Медицина» у співавторстві з О.О. Шалімовим і В.М. Полупаном. Анатолій Павлович – автор понад 900 ілюстрацій. У 1980 році Атлас було відзначено срібною медаллю Міжнародної книжкової виставки в Лейпцигу.

2005 року завершується видання унікального двотомного «Атласу операцій на органах травлення», створеного О.О. Шалімовим та А.П. Радзіховським (видавництво «Наукова думка»). Для цього атласу, відзначеного 2006 року першою премією в номінації «Краща книга року», Анатолій Павлович, наслідуючи приклад своїх попередників І. Буяльського та В. Войно-Ясенецького, виконав 4450 наукових ілюстрацій!

У 1986 році А.П. Радзіховському за «Розробку, теоретичне обґрунтування та клінічне впровадження нових методів оперативного лікування, детоксикації і реабілітації хворих із захворюванням печінки та жовчовивідних шляхів» присуджено Державну премію УРСР в галузі науки й техніки. Грошову винагороду премії перераховував до Фонду ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС.

1989 року А.П. Радзіховського було обрано за конкурсом завідувачем кафедри хірургії №1 Київського

державного інституту удосконалення лікарів (нині – кафедра загальної та невідкладної хірургії Національної медичної академії післядипломної освіти імені П.Л. Шупика).

Анатолій Павлович Радзіховський, який керував цією кафедрою та школою понад 26 років, очолив її слідом за видатними хірургами М.С. Коломійченком, В.Д. Братусем, В.Й. Акімовим та Д.С. Скрипниченком. Наприкінці 2016 року відзначили 80-річчя кафедри. Відбулася змістовна науково-практична конференція, присвячена цій даті. Вітаючи співробітників кафедри та учасників конференції, ректор НМАПО імені П.Л. Шупика, академік НАМН України Ю.В. Вороненко відзначив славу й багату історію, гідне сьогодення й велике майбутнє кафедри. Анатолієм Павловичем були створені логотипи академії та кафедри.

Упродовж періоду керівництва кафедрою з 1989 до 2016 рр. Анатолій Павлович успішно розробляє проблеми хірургічної гепатології, панкреатології та інші аспекти абдомінальної хірургії. Ним запропоновано класифікацію панкреатонориць, розроблено діагностичний алгоритм захворювань органів панкреатодуоденальної зони, сформульовано основні положення післяопераційної реабілітації хворих. Понад 15 років під науковим патронатом кафедри, на базі хірургічних відділень Київської міської клінічної лікарні №6 успішно працює Міський клінічний центр лікування гострої кишкової непрохідності. Тут проліковано більше 3000 пацієнтів, зі зниженням післяопераційної летальності у 3 рази, що є одним із кращих світових показників.

А.П. Радзіховський – автор і співавтор 510 наукових праць, серед яких 48 монографій і посібників, 2 двотомних хірургічних атласи світового ґатунку, медичний словник, 52 патенти та авторських свідоцтва, 16 методичних рекомендацій. За 47 років хірургічної діяльності виконав понад 25 тисяч операцій.

Щороку в хірургічних відділеннях лікарні виконується близько 3500 оперативних втручань, серед них співро-

бітниками кафедри – понад 700, хірургічна активність становить 72,4%. У клініці впроваджено сучасні методи діагностики, здійснюються реконструктивні операції за сучасними методиками, впроваджено гіпербаричну оксигенацію, гемо- та ентеросорбцію, плазмаферез, нові способи лікування варикозної хвороби, лікування гнійних ран із використанням аплікаційних сорбентів, бариатрична та пластична хірургія. У 2012 році надрукована фундаментальна монографія з проблеми кишкової непрохідності «Непроходимость кишечника».

Потужний науково-педагогічний розвиток кафедри за останнє десятиріччя уможливив створення ще двох нових кафедр НМАПО імені П.Л. Шупика – кафедри хірургії та судинної хірургії та кафедри комбустіології та пластичної хірургії, які очолили учні А.П. Радзіховського.

А.П. Радзіховським створено сучасну хірургічну школу. Під його керівництвом виконано 5 докторських та 13 кандидатських дисертацій. Плідними є спільні наукові та практичні розробки кафедри у співпраці з хірургічними службами Київської міської клінічної лікарні №6, яку очолює заслужений лікар України, доктор медичних наук, доцент, а нині новий завідувач кафедри В.В. Крижевський.

Серед монографій А.П. Радзіховського можна виокремити такі: «Хирургия печени» (1985), «Свищи поджелудочной железы» (1987), «Лимфогенная детоксикация» (1989), «Острый панкреатит и его осложнения», «Релапаротомия» (2001). Публіцистичні монографії «Человечество против человека» (2002), «Общая патология человека» (2006), «Дарую счастье жить» (2012), «Спалах болю» (2017) розкрили його літературний таланти. Особливо слід відзначити двотомне видання хірургічних атласів (2003–2005), створених вченим, яке стало популярним у багатьох країнах світу.

На сьогодні у складі кафедри ще 2 професори (Біляєва О.А., Колесников Є.Б.), 5 докторів медичних наук, 4 доцента, 3 асистента, 3 заслужених лікарів України. На кафедрі впродовж останніх 15 років працювали доктори медичних наук О. Бобров, В. Білий, Г. Козинець, П. Гордійчук, кандидати медичних наук В. Бабенко, Ю. Васильчук, В. Зуб, І. Кебуладзе, Ю. Клінус, І. Левкович, Р. Процюк, Л. Сjuta, П. Тураєв. Вихованцем кафедри був завідувач

кафедри хірургії Тернопільської медичної академії Ю.С. Семенюк.

Поряд із науковою та хірургічною роботою А.П. Радзіховський плідно займається живописом і книжковою графікою, водночас є Заслуженим діячем науки та техніки і Заслуженим художником України, він автор понад 350 живописних робіт в усіх жанрах та науково-графічних праць, учасник 25 персональних, а також багатьох всеукраїнських та міжнародних виставок.

За плідну багаторічну працю в галузі охорони здоров'я, науки, педагогіки, культури та мистецтва А.П. Радзіховського відзначено орденом «За заслуги» III ступеня, Св. князя Володимира III, II та I ступеня, орденами Миколи Пирогова, Михайла Ломоносова. Має почесні грамоти Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, Міністерства охорони здоров'я України, Міністерства культури України, Міністерства оборони, Міністерства надзвичайних справ, президентів Хорватії та Азербайджану. Лауреат Всеукраїнських премій – «Визнання», «Золотий Орфей», імені Платона; міжнародних премій – «Дружба», імені Володимира Винниченка, імені Віктора Глушкова. Анатолій Павлович – відмінник охорони здоров'я, винахідник СРСР, член президії правління Українського фонду культури, президент товариства «Україна–Хорватія», член Національної спілки художників України, Національної академії мистецтв України, Академії інженерних наук України, Міжнародної кадрової академії, Міжнародної академії комп'ютерних наук і систем.

На 75-річному життєвому шляху професора А.П. Радзіховського 60 років віддано трудовій та 47 років – хірургічній, науковій, педагогічній та громадській діяльності. У 2017 році побачив світ поетично-художній альманах «Спалах», в якому Анатолій Павлович розкрив себе і як поет, який проявив свою громадянську позицію та відгукнувся на соціальні події в країні. Попереду – нові творчі, мистецькі та наукові плани. Бажаємо шановному ювілярові, лікарю від Бога, художнику, публіцисту та поету міцного здоров'я, подальшої творчої наснаги на довгі роки.

Колектив кафедри загальної та невідкладної хірургії НМАПО імені П.Л. Шупика та друзі ювіляра